

Van "stemprocedure2006" <stemprocedure2006@minbzk.nl>
Aan: "w.gijsbers@eindhoven.nl" <'w.gijsbers@eindhoven.nl'>
Datum 09-11-2006 16:10:24
Onderwerp: brief bevestiging middelen BZK

Geachte contactpersoon,

Afgelopen week heeft een accountmanager vanuit het projectteam NEDAP-gemeenten met u en/of één van uw medewerkers afspraken gemaakt over de benodigde middelen. In de bijgevoegde brief met bijlage wordt een overzicht van benodigde middelen en aantallen gegeven die het ministerie van BZK en Nedap u op het aangegeven adres zal leveren.

Ik wil u verzoeken om morgen, 10 november, om uiterlijk 12.00 uur mij te laten weten of de in de bijlage genoemde materialen en aantallen een correctie behoeven. U kunt dat mailen naar stemprocedure2006@minbzk.nl <mailto:stemprocedure2006@minbzk.nl> .

Verder wil ik u er op wijzen dat wij op de website van de Sdu-gemeenten voortdurend nieuwe documenten plaatsen.

Deze kunt u gebruiken voor de voorbereiding van de verkiezingen op 22 november 2006. www.minbzk.nl/sdustemmachines <http://www.minbzk.nl/sdustemmachines>

Naast de Leidraad NEDAP stembureau en de NEDAP handleiding voor ISS software, treft u daar ook de tevens hierbij bijgevoegde documenten aan:

- Handreiking NEDAP inzake organisatie verkiezingsdag (met leverdata benodigde middelen).
- Instructie van de controle van de verzegeling van NEDAP stemmachines.
- Aandachtspunten voor de beveiliging van stemmachines en stemgeheugens.

Met vriendelijke groet,

Ineke Ruiten
projectleider Sdu-gemeenten

*****

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard dan ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risk inherent in the electronic transmission of messages.

*****

*** Deze mail is gescanned door eSafe ***

*** BELANGRIJK: Open geen bijlages van onbekende afzenders ***

Handreiking Nedap-gemeenten inzake organisatie verkiezingsdag 9 november 2006

Bestemd voor de gemeenten die op 22 november 2006 met Nedap-stemmachines stemmen in plaats van met SDU-stemmachines

1: Ontvangen benodigdheden

Stemmachine	Leverancier	Leveringsdatum	Bijzonderheden
Algemeen	Nedap	Nedap neemt contact op met de contactpersoon vd gemeente voor het maken van afspraken over het precieze tijdstip van afleveren van stemmachines e.d.	
Nedap stemmachines (incl. printrol)	Nedap	Vanaf maandag 13 november 2006 levert Nedap iedere gemeente minimaal 1 stemmachine (en verder 1 per 10 bestelde stemmachines extra). De levering van overige stemmachines vindt uiterlijk donderdag 16 november 2006 plaats	Handel overeenkomstig de circulaires van BZK en verkiezingsbulletins van Nedap in verband met beveiligde opslag
Integraal Stem Systeem Software (ISS) + databestand kandidaten te installeren op eigen stand alone PC	Nedap	Meegegeven bij de Nedap-instructie op 7, 8 en 9 november 2006	
Uitleeseenheid	Nedap	Wordt tegelijkertijd met de eerste levering van stemmachines afgeleverd	
Stemgeheugen	Nedap	Uiterlijk vrijdag 10 november 2006	Handel overeenkomstig de circulaires van BZK en verkiezingsbulletins van Nedap in verband met beveiligde opslag Voor ontvangst-procedure zie punt 6

Drukwerk	Leverancier	Leveringsdatum	Bijzonderheden
Instructiekaart voor de kiezer (1 per stemmachine)	Nedap	Uiterlijk vrijdag 17 november 2006	
Rectificatie gewijzigde stemmethode stemmen met Nedap-stemmachine (door gemeente desgewenst huis-aan-huis te verspreiden)	BZK (via Procura)	Maandag 13 november 2006	Aan gemeenten de keus te bezien of en zo ja welke bezorgingsmethode zij hanteren
Rol met volgnummers	Nedap	Uiterlijk vrijdag 17 november 2006	Per stemmachine worden 3 rollen volgnummers geleverd
Stemvellen	Nedap	Vanaf heden	Bij binnenkomst direct controleren of juiste stemvellen van de juiste Kieskring zijn geleverd. Zie ook de bulletins van NEDAP.
Leidraad Stemmen met Nedap-machines voor stembureauleden	Nedap	Uiterlijk vrijdag 17 november 2006	Beide varianten SWS en geen SWS zijn hierin beschreven. Deze leidraad is ook op onze website beschikbaar (zie bij nadere

Drukwerk	Leverancier	Leveringsdatum	Bijzonderheden
Handleiding ISS-software	Nedap	Meegegeven bij de Nedap-instructie op 7, 8 en 9 november 2006	Deze handleiding is ook op onze website beschikbaar
Overige drukwerk voor stemproces	Nedap	Zie ISS	Alle voor het stemproces benodigde drukwerk (processen verbaal, schorsing e.d.) kan uit ISS afgedrukt worden

Stemdoos (desgewenst)	Leverancier	Leveringsdatum	Bijzonderheden
Stemdoos (1 per stembureau)	BZK (via Ahrend)	Maandag 20 november 2006	In de stemdoos treft u alle kantoorbenodigdheden aan die nodig zijn in de stembureaus (incl. pakpapier)

2: Instrueren van stembureauleden

Ten behoeve van de instructie van uw stembureauleden is het van belang dat u zo spoedig mogelijk de organisatie regelt. De presentatie die door Nedap is opgesteld en meegegeven tijdens de Nedap-instructie op 7, 8 en 9 november 2006, kan hierbij worden gebruikt.

3: Programmering stemgeheugen

Alle gemeenten dienen hun basisgegevens in te voeren in ISS en Nedap hier een overzicht van te sturen (w.o. stemdistricten, stembureaus en gebruikersgegevens). Nedap zal alle Nedap-gemeenten hierover per e-mail nog separaat een verkiezingsbulletin sturen. Voor het complete overzicht van de in te voeren gegevens, het invoeren hiervan evenals het programmeren van de stemgeheugens dient de ISS-handleiding van Nedap te worden gevolgd. Bij vragen kunt u contact opnemen met de Nedap-helpdesk (0544-465656).

4: Procedures leden stembureau rondom de verkiezingsdag

Voor de door de stembureauleden te volgen procedures wordt verwezen naar de leidraad stembureauleden van Nedap en de circulaire van BZK.

5: Bekend raken met ISS-functionaliteiten

Om als gemeente bekend te raken met het gebruik van de ISS-functionaliteiten en het presenteren van de voorlopige uitslagen wordt geadviseerd vooraf te oefenen en eventueel een verkiezing na te bootsen. Zie hiervoor de handleiding voor het kopiëren van een verkiezing. Let wel: voor het kunnen vergelijken van uitslagen met voorgaande verkiezingen zal de gemeente handmatig de gegevens van die verkiezingen en de uitslagen moeten inbrengen in ISS.

6: Beveiliging van de stemmachines en stemgeheugens

Ten aanzien van de beveiliging van de Nedap stemmachines wordt wederom verwezen naar de circulaire van BZK. Verder ontvangen alle Nedap-gemeenten een instructie voor de controle van de verzegeling van de Nedap stemmachines (zie bijlage) en een lijst van concrete aandachtspunten voor de beveiliging (zie bijlage).

7: Ondersteuning Nedap tijdens verkiezingsdag

Op de verkiezingsdag zullen in ieder geval steunpunten worden ingericht bij de 11 SDU gemeenten. Daarnaast zijn door Nedap overal in het land mobiele steunpunten ingericht (naar regio's). De indeling is zo samengesteld, dat indien er onverhoopt een stemmachine

mocht uitvallen, deze binnen 20 minuten vervangen kan worden. Voor een overzicht van de steunpunten wordt verwezen naar www.election.nl.

Nadere informatie:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Project SDU gemeenten

Tel.: 070-426 84 74

Fax: 070-426 73 80

Bij voorkeur kunt u contact opnemen met uw accountmanager

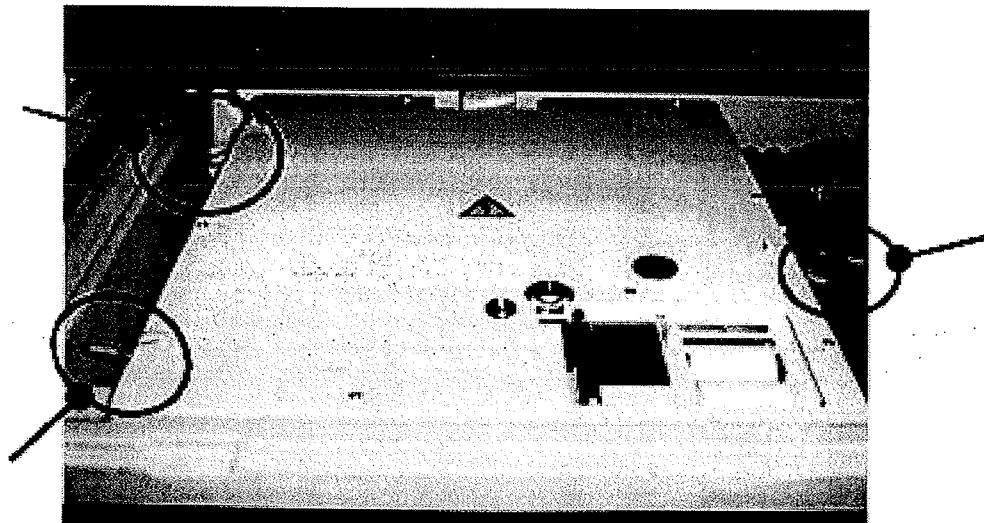
E-mail: Stemprocedure2006@minbzk.nl

Website: www.minbzk.nl/sdustemmachines

Instructie voor controle van de verzegeling van de Nedap stemmachines

Op iedere Nedap stemmachine zijn drie staaldraadzegels en twee stickerzegels aangebracht. Om de staaldraadzegels te kunnen zien dient u het deksel aan de achterkant van de stemmachine op te lichten. Aan één zijde vindt u twee rode staaldraadzegels. Aan de tegenoverliggende zijde treft u een enkel blauw staalzegel aan. De staaldraadzegels zijn voorzien van een serienummer.

In de behuizing van de stemmachine zijn bevestigingsogen aangebracht waar de staaldraad van de zegel doorheen is gehaald. Zie onderstaande foto. Uw model stemmachine kan iets afwijken van deze foto, echter de staalzegels en de plaats waar die zijn aangebracht is voor elk type gelijk.

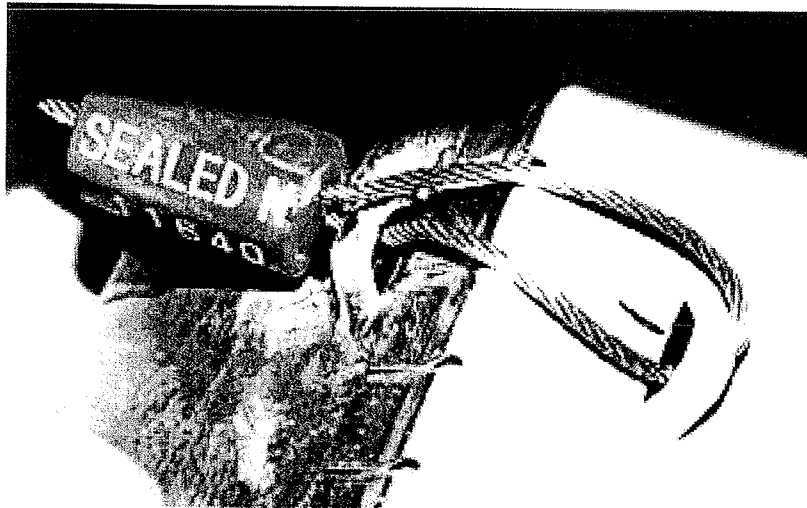
De verzegelingen dienen voor het begin van de stemming, tijdens de stemming in het geval de hele bezetting van het stembureau wordt gewisseld (niet bij individuele wisselingen) en na sluiting van de stemming, te worden gecontroleerd (zie circulairenummer 2006000361782 van datum 10 november j.l. "Aanvullende circulaire Tweede Kamer verkiezing 22 november 2006").

Stap 1 – Kijk of het blauwe zegel is aangebracht zoals op de onderstaande foto staat afgebeeld, het zegel intact is en of de staaldraad door de bevestigingsogen is aangebracht. Op onderstaande foto ziet u voorbeeld van een correct aangebracht, intact blauw zegel.

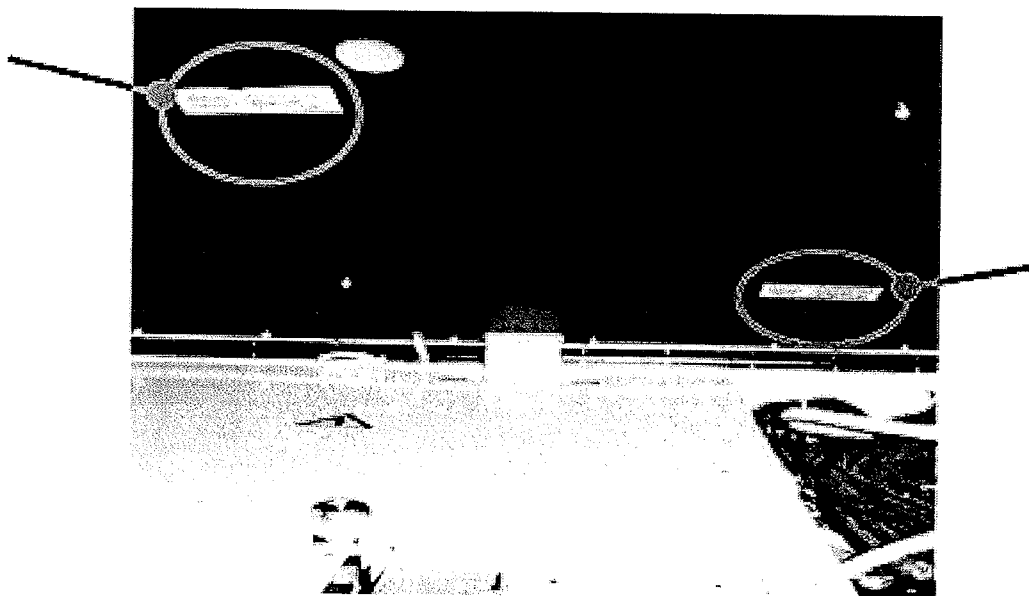
Zie ommezijde
voor vervolg

Stap 2 – Kijk of beide rode zegels zijn aangebracht zoals op de onderstaande foto staat afgebeeld, het zegel intact is en of de staaldraad door de bevestigingsogen is aangebracht. Op onderstaande foto ziet een u voorbeeld van een correct aangebracht, intact rode zegel.

Stap 3 – Trek voorzichtig aan iedere staaldraadverzegeling (zowel de rode als de blauwe zegels) om te controleren of deze niet is gebroken, nog stevig is bevestigd en niet onder de bevestigingsogen uit kan.

Stap 4 – Controleer per staaldraadzegel het zegelnummer en vergelijk de nummers met de nummers op de lijst die u heeft ontvangen van de gemeente. Controleer ook de nummers van de stickerzegels op de achterzijde van het kiezerspaneel. Zie onderstaande foto.

De nummers van de zegels moeten worden genoteerd in het proces-verbaal (SWS/) N10-3. Daarnaast moet de gecontroleerde lijst met de stemmachine als bijlage toegevoegd worden aan proces-verbaal (SWS/) N10-3. Deze bijlage en het proces-verbaal dienen te worden ondertekend door de voorzitter en de leden van het stembureau.

Als u iets vindt dat afwijkt van de hiervoor getoonde beelden, dan dient u dit direct te melden aan de door de burgemeester met de verkiezingen belaste perso(o)n(en).

AAN DE BETREFFENDE STEMMACHINE MOGEN ABSOLUUT GEEN VERDER HANDELINGEN VERRICHT WORDEN!

Vervanging stemmachine

In het geval dat de stemmachine voor de aanvang van de stemming of tijdens de stemming moet worden vervangen, vraagt u aan de medewerkers van de verkiezingswacht van Nedap welke nummers op de zegels van de vervangende machine moeten staan. Vervolgens controleert u de zegels conform bovenstaande procedure.

Aandachtspunten voor de beveiliging van stemmachines en stemgeheugens

Inleiding

Het ministerie van BZK wil de gemeenten die gaan werken met de stemmachines van Nedap bij de verkiezingen van 22 november 2006 inlichten over de maatregelen die genomen moeten worden ten behoeve van de beveiliging van de stemmachines en de stemgeheugens. Dat geldt specifiek voor de gemeenten die voor de komende verkiezing (wellicht) voor het eerst gebruik maken van de Nedap machines omdat zij de stemmachines van Sdu niet meer kunnen gebruiken. Onderstaand volgt een aantal aandachtspunten voor de beveiliging van de Nedap stemmachines en stemgeheugens bij de gemeente, met name voorafgaand aan en na afloop van de verkiezing op 22 november 2006.

Voor nadere informatie over het gebruik van de Nedap stemmachines is een website van BZK beschikbaar: www.minbzk.nl/nedapstemmachines Om toegang tot deze website te krijgen, dient u een login (nedap2006) en een wachtwoord (NedapCZW12bzk!) te gebruiken.

Indien u vóór de dag van de verkiezingen nog vragen mocht hebben over de beveiliging van de Nedap-stemmachines, kunt u deze stellen aan het ministerie van BZK. Hiervoor is het mailadres stemmachines@minbzk.nl beschikbaar en het telefoonnummer 070-426 84 89.

Uw specifieke aandacht wordt tenslotte gevraagd voor de circulaire die vanuit BZK aan alle Burgemeesters en wethouders, c.c. hoofden Burgerzaken, wordt verstuurd (omstreeks maandag 13 november 2006). In deze circulaire worden concrete instructies voor gemeente-ambtenaren en het stembureau gegeven over beveiliging op 22 november 2006 (controle van de verzegeling, melding van problemen rondom verzegeling en vermoeden van afluisteren). Bovendien wordt aan de gemeenten een separate instructie met foto's voor de controle van de verzegeling verzonden omstreeks dezelfde datum.

Aandachtspunten stemmachines

1. Ontvangst van de stemmachines door de gemeente

- Breng de stemmachines direct over naar een centrale opslagruimte.
- Zorg dat het transport in vertrouwde handen is en in een afgesloten voertuig plaatsvindt indien het door de openbare ruimte gaat.

2. Opslag

- Sla de stemmachines op in een ruimte die kan worden afgesloten, waar bij voorkeur geen andere zaken worden opgeslagen en die voorzien is van beveiliging tegen braak en brand.
- De centrale opslagruimte is bij voorkeur gelegen in een gebouw met toegangsbeveiliging en 24-uurs bewaking, bijvoorbeeld met camera's, automatische melders of een alarmsysteem.
- Sla na de preparatie van de stemmachines deze direct weer op in de centrale opslagruimte.
- Bij voorkeur worden de stemmachines pas op de verkiezingsdag naar de stemlokalen gebracht en 's avonds weer opgehaald. Als het toch nodig is ze eerder te brengen of later terug te halen, zorg dan dat de opslag bij de stemlokalen aan de voorgaande eisen

voldoet. **Indien geen beveiligde opslag mogelijk is, regel dan 24-uurs bewaking.**

3. Controles

Controleer de stemmachines (aantallen, nummers, zegels):

- bij ontvangst van de stemmachines van de leverancier;
- voorafgaande aan het moment dat stemmachines de centrale opslag verlaten;
- na plaatsing in de stemlokalen.

Voor controle voorafgaand aan, tijdens en bij sluiting van de stemming wordt verwezen naar de eerder genoemde circulaire.

4. Administratie

- Leg vast welke ambtenaar eindverantwoordelijk is voor het beheer van de stemmachines en - indien van toepassing - aan wie deeltaken door hem zijn gedelegeerd.
- Leg een lijst aan met daarin de nummers van de stemmachines en de nummers van de zegels
- Houd aan de hand van deze lijst tijdens het hele proces bij waar iedere machine zich bevindt en wie er op dat moment voor verantwoordelijk is.
- Leg vast wie toegang kunnen krijgen tot de centrale opslagruimte en regel het beheer van de sleutels.
- Laat de ontvanger paraferen bij overdracht van machines van de ene naar de andere persoon.
- Vraag legitimaties van derden indien die worden ingeschakeld bij het beheer of het transport van stemmachines en maak daarvan notitie.

Aandachtspunten stemgeheugens

De aandachtspunten voor de stemmachines zijn van overeenkomstige toepassing op de stemgeheugens, met de volgende uitzonderingen:

- Leg een lijst met nummers van de stemgeheugens aan (zij hebben wel een nummer maar geen zegels).
- Sla de stemgeheugens altijd apart van de stemmachines op in een kluis.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES

Project Stemmachines

9 november 2006